

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СПОРТИВНО-ГИМНАСТИЧЕСКИХ ОБЩЕСТВ НА БУКОВИНЕ (1775–1918)

Наталия ГНЕСЬ

Черновицкий национальный университет им. Ю. Федьковича

Аннотация. В статье поданы результаты анализа предпосылок возникновения и развития спортивных обществ Буковины конца XIX – начала XX века. Определены основные направления и особенности их деятельности в регионе с 1775 по 1918 годы.

Ключевые слова: Австро-Венгерская империя, спортивно-гимнастическое движение, спортивное общество.

THE SPORT-GYMNASTICS ASSOCIATIONS ACTIVITY IN BUKOVINA REGION (1775–1918)

Natalia GNES'

Chernivtsy national university after Yuri Fedkovych

Abstract. The article reveals the results of preconditions to arising and development of sport clubs in Bukovina region to the end of XIX – the beginning of XX century. Their main direction and peculiarity of activity from 1775 to 1918 are determined.

Key words: Austro-Hungarian empire, sport-gymnastics movement, sport association.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОГО ФУТБОЛУ ПІД ЧАС УГОРСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1939–1944 рр.)

Ігор ЯКИМИШИН

Львівська національна академія ветеринарної медицини ім. С.З.Гжицького

Постановка проблеми. полягає у вивченні соціально-економічних, культурних та політичних умов становлення, розвитку і досягнень Закарпатського футболу під час Угорської окупації (1939–1944 рр.), а також вплив історико-соціальних аспектів умов на структурні особливості розвитку і функціонування клубів і федерації Закарпатського краю під час Угорської окупації.

Мета роботи. На підставі проведених досліджень архівних матеріалів, використання і узагальнення літературних джерел, а також опитування учасників і очевидців з метою діяльності клубів буде встановлено дати, події та факти, які відбувалися в Закарпатті в період Угорської окупації.

Основні результати дослідження. Великі зміни у політичному, національному, культурному, господарському, соціальному і фізкультурно-спортивному житті Закарпаття відбулися в березні 1939 року, коли Карпатська

Україна була окупована Угорщиною. Угорська політична влада припинила діяльність Підкарпатської футбольної жупи (федерації), суддівської колегії, чеського та російського “Сокола”, українського “Пласту” та інших національних спортивних організацій. Влада вдалася до грубих репресивних заходів не тільки проти національних, але і робітничих спортивних клубів, членами яких були спортсмени різних національностей.

Навесні 1942 року команді УРТТ (Ужгородське Робітниче Тілогартуюче Товариство) ультимативно було запропоновано об'єднатися з ужгородським клубом ТАК (Ужгородський Атлетичний Клуб), членами якого були переважно спортсмени угорської національності.

В разі незгоди керівникам погрожували розправою. І все-таки керівники клубу УРТТ відмовилися від пропозиції влади, чим і вирішили долю клубу і всього робітничого та національного спортивного руху на Закарпатті.

Зокрема 5 травня 1942 року угорське королівське міністерство культури та освіти розформувало Закарпатське робітниче спортивне товариство, а ще через рік, 2 травня 1943 року, спортивне майно УРТТ було конфісковано і розпродано на аукціоні.

Однак, незважаючи на шалений тиск з боку окупаційних властей, патріотичні сили протистояли денаціоналістичним тенденціям. Вже у 1940 році в місті Хусті було створено Закарпатський філіал (відділення) угорського футбольного союзу, який очолював велику роботу по збереженню старих та утворенню нових національних футбольних команд.

Угорські власті у 1941 році намагалися ліквідувати ще існуючі українські футбольні клуби: СК “Русь” Ужгород, “Русь” Хуст, “Бескид” Виноградів, “Душнович” в Тячеві та інші і всілякими способами перешкоджали утворенню національних гуртків та товариств. Для цього застосовувались витончені методи. Замість над, небажаних службовців, вчителів, спортсменів і керівників, посилаючись на службові інтереси, переводили на роботу в інші місця, а іноді навіть в глиб Угорщини. Закарпатських спортсменів української національності угорські власті мобілізували в армію і відправляли на фронт і в той же час угорців заставляли на внутрішні військові служби. Таким чином, штучно послаблялись умови українських футбольних клубів СК “Русь” Ужгород, СК “Русь” Хуст та інших, а місцевих угорських спортсменів влаштовували на легкі допоміжні роботи, щоб дати їм більше часу для тренувань та участі в календарних і товариських матчах [1].

Якби певні негативи футбол краю зустрівся з угорською школою шкіряного м'яча, у доробку якої вже значилися здобутки світового масштабу: у 1938 році угорська збірна посіла друге місце у фіналі світового чемпіонату у Франції. А потім угорська школа у 1954 році знову вивела національну збірну на другу сходинку у світовому чемпіонаті у Швейцарії. І якщо до цього додати, що закарпатський футбол раніше вже пройшов чехословацьку футбольну “академію”, на вивісці якої вже блискнула срібна медаль із фінальних ігор чемпіонату світу 1934 року, що відбувся в Італії, то стане ще більш зрозумілим, що не лише втрати спіткали українців у зв'язку з переходом під угорське футбольне керівництво.

Тим часом футбольне життя тривало, і вже в сезоні 1939-1940 років на Закарпатті було створено східну та західну зони, в яких чемпіонат розпочали команди Мухачева, Берегова, Ужгорода, Чопа, Солотвина, Тячева, Вилока,

Королева, Хуста та інші. Кращими в ньому стали ужгородська "Русь" та мукачівська команда МШС, але до них іще приєдналися ужгородський УАК та берегівський БФТК, яким було надано право брати участь в першості Угорщини серед колективів другої державної ліги.

Найуспішніше репрезентував край в угорському футболі СК "Русь". Широка спортивна громадськість, темпераментні болільники команди пишались виступами своїх улюбленців, котрі були єдиними, хто представляв слов'янське населення в угорському національному чемпіонаті. А це означає, що разом з безкомпромісною боротьбою за перемоги в поєдинках з командами футболістів "Русі" боролися й за національну честь свого народу, за його права у громадсько-політичному житті [2].

В період 1941–1942 рр. Таня Верховинка написала "Марш СК "Русі" Ужгород", де підкреслюється національна гідність, всенародна любов до команди та гравців, патріотичні заклики до безкомпромісної боротьби за національну гідність. "Русь" користувалась великою шаною і популярністю серед населення Закарпаття. Протягом сезону команда і окремих гравців складались коломийки, які користувались надзвичайно великою популярністю у всіх куточках краю.

Тим часом команда Мукачівської угро-руської гімназії у 1942 році стала переможцем кубка святого Василя серед 242 середніх навчальних закладів Угорщини.

Ужгородський УАК у сезоні 1943–1944 років виборив звання переможця другої ліги і дістав прописку у вищому футбольному ешелоні.

У жовтні 1944 року радянські війська визволили Закарпаття, тому ужгородський УАК встиг зіграти тільки три гри у вищому ешелоні Угорщини.

Висновок

Оцінюючи виступи гравців "Русі", ужгородського УАКу та Мукачівської угорської гімназії з відстані понад півстолітньої давності, можна дійти висновку, що виступи цих команд були не просто футболом, тією великою грою, яка дає людям радість і насолоду, але й потенційним важелем підтримки в народних масах патріотичного почуття, гордості за свій край, народ.

Література

1. В.В. Соломонко, О.В. Соломонко, М.В. Молнар, М.М. Щербей "Нариси з історії західноукраїнського футболу". – Ужгород: видавництво "Гражда", 2003. – С.146.
2. П. Крайняниця "Історія закарпатського футболу". – Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації. 2004. – 272 с., іл.
3. В.В. Федак. "Закарпаття у спортивному вимірі". Видавництво "Карпати". Ужгород, 1994 р. – 149 с.
4. Матеріали міжнародної конференції "Футбол в Україні, витоки, традиції та перспективи". – Львів, 2004. – 312 с.
5. В.Деяк "Спортивна Хустщина". – Хуст, 2004. – 116 с.
6. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції "Спорт і національне відродження", присвяченої 120-літтю від дня народження професора Івана Боберського. – Львів, 1993. – 242 с.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТСЬКОГО ФУТБОЛУ
ПІД ЧАС УГОРСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ
(1939–1944 РР.)

Ігор ЯКИМИШИН

Львівська національна академія ветеринарної медицини ім. С.З.Гжицького

Анотація. Стаття присвячена дослідженню історико-соціальних аспектів становлення та розвитку футболу на Закарпатті в період Угорської окупації (1939–1944 рр.).

Ключові слова: історико-соціальні аспекти, спортивні клуби, патріотичні сили, національні футбольні команди.

ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ЗАКАРПАТСКОГО
ФУТБОЛА В ПЕРИОД ВЕНГЕРСКОЙ ОККУПАЦИИ
(1939–1944 ГГ.)

Игорь ЯКИМИШИН

Львовская национальная академия ветеринарной медицины им. С.З.Гжицкого

Аннотация. Статья посвящается исследованию историко-социологических аспектов становления и развития Закарпатского футбола в период венгерской оккупации (1939–1944 гг.).

Ключевые слова: историко-социологические аспекты, спортивные клубы, патриотические силы, национальные футбольные команды.

HISTORIC ASPECTS OF TRANSCARPATHIAN FOOTBALL
DEVELOPMENT DURING HUNGARIAN OCCUPATION
(1939–1944)

Igor YAKYMYSHYN

Lviv National Academy of Veterinary Medicine named after S.Z.Gzhytskyj

Abstract. The article is devoted to research of historical and social aspects of setting up and development of football in Transcarpathian region in the period of Hungarian occupation (1939–1944).

Key words: historical and social aspects, sports clubs, patriotic forces, national football teams.
